

HAVACILIK SAĞLIK TALİMATI (SHT-3)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak, Tanım ve Kısaltmalar

Amaç

Madde 1- Bu talimatın amacı 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu ve bu Kanuna bağlı olarak çıkarılan ilgili yönetmelik, ve talimatlar gereğince Lisans ve Sertifika almış uçucu personelin sağlık muayene kurallarını ve bunların uygulama usullerini düzenlemek; uygulayıcı kamu, özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerin özellikleri ile görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek, bu konudaki faaliyetleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu talimat, Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünü, Lisans ve Sertifika almış uçucu personel ile, uçuş muayenelerini gerçekleştiren kamu, özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3- Bu talimat, Ulaştırma Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 3348 sayılı Kanununun 12'nci Maddesi, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü ICAO Annex-1 Chapter 6 ve Ortak Havacılık Otoriteleri (JAA)'nin yayımlanmış olduğu Ortak Havacılık Kurallarının Tıp Bölümü JAR-FCL 3 hukuki dayanak alınarak hazırlanmıştır.

Tanım ve kısaltmalar

Madde 3- Bu talimatta geçen;

Bakanlık; Ulaştırma Bakanlığını,

Otorite; Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünü,

Uçuş Muayenesi; Uçucu veya uçucu adaylarının, lisanslarının verdiği hak ve yetkileri kullanabilmeleri için belirli periyotlarla girmeleri gereken sağlık muayenesini,

AMS; Aeromedical Section / Havacılık Tıp Bölümünü,

AMC; Aeromedical Centre / Hava Sağlık Muayene Merkezini,

AME; Authorised Medical Examiner / Yetkili Uçuş Tabibini,

ATPL; Airline Transport Pilot Licence / Ticari Havayolu Pilotu Lisansını,

CPL; Commercial Pilot Licence / Ticari Pilot Lisansını,

ICAO; International Civil Aviation Organization / Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatını,

JAA; Joint Aviation Authorities / Ortak Havacılık Otoritelerini,

JAR; Joint Aviation Requirements / Ortak Havacılık Kurallarını,

JAR FCL-3; Ortak Havacılık Kuralları Tıp Bölümünü,

OML; Operational Multicrew Limitation / Operasyonel Çok Pilot Sınırlamasını,

OSL; Operational Safety Pilot Limitation / Operasyonel Emniyet Pilotu Sınırlamasını,

PPL; Private Pilot Licence / Hususi Pilot Lisansını,

SP; Öğrenci Pilotunu; ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar, Yetki ve Uygulama Esasları

Havacılık Tıbbi Bölümü (AMS)

Madde 4- Otorite bünyesinde faaliyet gösteren Havacılık Tıp Bölümü (AMS), Otorite adına havacılık sağlık faaliyetlerini yürüten ve bu talimatta yer alan görev, yetki ve sorumlulukların takip, kontrol ve koordinasyonunu sağlayan birimdir. Havacılık Tıp Bölümü, havacılık tıbbi konusunda eğitim almış bir tıp doktoru tarafından yönetilir ve tercihen kadrosunda havacılık tıbbi konusunda eğitim almış tıp doktorları istihdam eder.

Havacılık Tıp Bölümünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Madde 5- Uçuş muayenesi yapacak Hava Sağlık Muayene Merkezlerini (AMC) ve Yetkili Uçuş Tabiplerini (AME) tespit eder, yetkilendirir, denetleme ve değerlendirilmesini sağlar.

Uçuş muayenelerinin planlama ve koordinasyonunu sağlar. Muayene ve raporların ICAO Annex-1, JAR-FCL 3 ve bu talimat hükümlerine uygunluğunu denetler. Bu raporları toplar ve tasnif ederek arşivler.

Eski muayene raporlarını, muayene yapacak AMC/AME ve diğer otoritelerin kullanımına açık tutar. İlk kez uçuş muayenesine başvuranlar daha önceden farklı kurumlarda uçucu olarak görev yapmış ise bu döneme ait son muayene raporlarını otoriteye teslim eder. AMS ilgili kurumlara gerekli teması kurarak söz konusu raporları temin eder. Bu raporları daha sonraki muayenelerde yararlanılmak üzere tasnif ederek arşivler.

AMC veya AME'nin yetkisini aşan konularda uçuşa uygunluk yönünden değerlendirmeleri yapar.

Tartışmalı konular veya itirazların varlığı halinde konuyu bu alanda uzmanlık ve tecrübe sahibi ilgili birimlerle değerlendirerek sonuca ulaştırır ve/veya ICAO ve JAA'nın ilgili komitelerine havale eder.

Yetkili Uçuş Tabiplerinin eğitimi için gereken kurs ve eğitimi verebilecek Havacılık Tıbbi Eğitim Merkezlerini tespit eder, yetkilendirir ve denetler.

Hava Sağlık Muayene Merkezleri (AMC)

Madde 6- Hava Sağlık Muayene Merkezleri Otorite tarafından uçuş muayenelerini yapmak üzere yetkilendirilen, kamu, özel kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilere ait sağlık işletmelerinin bünyesinde, uçuş muayenesi için teşkil edilen birimlerdir.

Otorite ulusal ihtiyaçlarına göre ülke içinde yetkilendirilecek AMC sayı ve yerleşimini tespit ederek açıklar.

AMC'ler, Otorite adına AMS tarafından yapılan incelemeler sonucunda uygunluğu ve yeterliliği tespit edilerek ilk kez veya yeniden yetkilendirilir.

Bu yetkilendirme sonucunda Otorite tarafından yetki belgesi düzenlenerek, verilen yetkinin süresi belirtilir.

Hava Sağlık Muayene Merkezlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

Madde 7- Hava Sağlık Muayene Merkezleri yetki aldıkları muayeneleri gerçekleştirmek için Otorite tarafından belirlenen gerekli personel, malzeme ve teçhizata sahip olmak zorundadır.

AMC'ler bir AME tarafından yönetilir, bünyesinde en az iki AME görev yapar. AMC'nin yöneticisi olan AME uçuş muayenesinde görev alan diğer tıp doktorlarının koordinasyonu, uçuş muayenesinin yönlendirilmesi, yapılacak ilave tetkik ve muayenelerin takibinden, uçuşa uygunluk kararından ve raporun imzalanmasından ve raporun bir suretinin AMS'ye gönderilmesinden sorumludur.

Yetkili Uçuş Tabipleri (AME)

Madde 8- AME'ler, AMS tarafından yetkilendirilmiş bir eğitim merkezinden JAR-FCL-3 ve ICAO-1'e uygun olarak "Uçuş Tabipliği" eğitimi almış ve AMS tarafından belirli şartlarda uçuş muayenesi yapmakla yetkilendirilen tabiplerdir.

Bir Tıp Fakültesinin Hava ve Uzay Hekimliği Bilim Dalı/Anabilim Dalında Uzmanlık eğitimi tamamlayarak "Hava ve Uzay Hekimliği Uzmanı" ünvanını alan tıp doktorları ilave bir eğitime gerek duyulmadan "Uçuş Tabipliği" eğitimi almış kabul edilir. Hava ve Uzay Hekimliği Uzmanları Havacılık Tıbbi alanında faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilere ait işletmelerde bu alanda çalıştıkları sürece "Tazeleme Eğitimi" almalarına gerek duyulmaz.

Otorite ulusal ihtiyaçlarına göre yetkilendirilecek AME sayı ve lokalizasyonunu tespit ederek açıklar.

AME'ler gerekli kurs ve eğitimleri aldıklarını otoriteye belgeyerek uygun görüldükleri takdirde belirli bir süre için ilk kez veya yeniden yetkilendirirler. Bu süre hiçbir şekilde 2 yılı aşamaz.

Yetkili Uçuş Tabiplerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları:

- a) AME'ler bir AMC bünyesinde veya AMC'nin yöneticisi olarak çalışabilecekleri gibi bireysel olarak da uçuş muayenesi yapabilirler.
- b) AME'ler otoritece kendilerine yetki verilen bölgede ve yetki verilen sınıfa ait uçuş muayenesini yaparlar.
- c) Bir AME yetkilendirildiği süre içerisinde her yıl en az 10 uçuş muayenesi yapmalıdır.
- d) AME 70 yaşına girdiğinde yetkisi sona erer.

Uçuş Muayeneleri

Madde 7- Uçucu veya uçucu adayları, lisanslarının verdiği yetkileri emniyetle kullanabilmeleri için belirli periyotlarla sağlık muayenesinden geçmeleri gerekir. PPL, CPL veya ATPL sahibi uçucuların ve uçucu adaylarının sağlık muayenelerinde JAR-FCL-3 ve ICAO- Ek 1 sağlık şartlarına uygunluk aranır.

Sınıf 1 Sağlık Muayeneleri

Madde 8- CPL veya ATPL sahibi bir pilotun tabi olacağı sağlık muayenesi ve sağlık şartları Sınıf 1 Sağlık muayenesi ve Sınıf 1 sağlık şartları olarak adlandırılır.

Sınıf 2 Sağlık Muayenesi

Madde 9- PPL sahibi bir pilotun, öğrenci pilotun ve hava trafik kontrolörlerinin tabi olacağı sağlık muayenesi ve sağlık şartları Sınıf 2 Sağlık Muayenesi ve sağlık şartları olarak adlandırılır.

Uçuşa Uygunluk Hali

Madde 10- Uçucularda lisanslarının sağladığı uçuş yetkisini emniyetle yerine getirmelerine engel olabilecek doğuştan veya edinilmiş herhangi bir anormallik; aktif, potansiyel, akut veya kronik herhangi bir sakatlık veya yetersizlik; ya da herhangi bir yaralama veya sekel bulunmayacaktır.

Uçuş muayenelerinde tespit edilen anormallik, hastalık veya yetersizlikler ICAO-1 Chapter 6, JAR FCL-3 (Bölüm 1'in ilgili sınıfa ait şartları ve EK'lerindeki Alt bölümleri ile Bölüm 2 de yer alan IEM FCL 3 A,B, & C Sivil Havacılık Tıbbi El Kitabının o hastalıkla ilgili maddeleri gereğince değerlendirilir.

Yapılan değerlendirme sonucunda 2.nci fıkrada belirtilen kurallar gereğince "uçuşa uygun", "Sınıf-1 OML", "Sınıf-2 OSL" veya "uçuşa uygun değil" kararı verilir. AMS'nin yetkisi dahilindeki konular veya net bir hüküm bulunmayan tartışmalı konularda değerlendirme AMS'ye bırakılır.

Muayenelerin Geçerlilik Süresi

Madde 11- Sınıf-1 ve Sınıf-2 Uçuş muayenelerinin periyodu ve geçerlilik süresi EK-A'da yer aldığı şekildedir. Bununla birlikte AMS bu süreyi kısaltabilir.

Muayenelerin İçeriği

Madde 12- Sınıf-1 ve Sınıf-2 uçuş muayenelerinde yapılması gereken özel muayeneler ve tetkiklerin hangi periyotlarla yapılacağı EK-B'dedir. Bununla birlikte muayeneyi yapan AME, AMC veya raporu değerlendiren AMS ilave muayene ve tetkik yapılmasını gerekli görebilir.

Sağlık Sertifikasının Yeniden Geçerli Kılınması

Madde 13- Sağlık sertifikası sahibi EK-A'da öngörülen muayene geçerlilik süresinin bitiminden önceki 45 gün içinde muayene olarak sağlık sertifikası alır ise alınan sertifikanın geçerlilik süresi bir önceki sertifikanın sonu eriş tarihinden başlayarak hesaplanır. Bu durum sertifikanın "Yeniden Geçerli Kılınması" olarak adlandırılır.

Sağlık Sertifikasının Yenilenmesi

Madde 14- Sağlık Sertifikası sahibi 13'ncü Maddede belirtilen 45 gün içinde sağlık sertifikasını almamış ise sertifikanın geçerlilik süresi alındığı tarihten başlayarak hesaplanır. Bu durum Sertifikanın Yenilenmesi olarak adlandırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Lisans Sahibinin Sorumlulukları

Genel Tıbbi Yaklaşım

Madde 15- Sağlık sertifikası sahipleri; yetkilerini emniyetle ifa etmelerine engel olabilecek sağlık durumlarındaki herhangi bir azalmanın farkına vardıkları herhangi bir zamanda lisanslarının sağladığı yetkileri ifa etmeyeceklerdir.

Sağlık sertifikası sahipleri 12 saatten daha fazla hastane veya klinik girişi; ameliyat veya invazif işlem; düzenli ilaç kullanımı veya gözlük/kontakt lens kullanımı ihtiyacının doğması halinde gecikmeden AMS, AMC veya AME'ye başvuracaklardır.

Beyanın Doğruluğu

Madde 16- Sağlık muayenesine başvuranlar muayene esnasında vermiş oldukları sağlık bilgilerinin doğru olmasından sorumludurlar. Başvuru sahibinin doğru olmayan, yanıltıcı beyanda bulunduğu ve/veya bildiği bir rahatsızlığı gizlediği tespit edildiği takdirde mevcut lisansının sağladığı yetkiler durdurulur ve Otorite yapacağı inceleme sonucunda gerekli gördüğü idari (lisansın geçici/sürekli iptali) ve/veya adli yaptırımları uygulayacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İlaç, Alkol ve Psikoaktif Madde Kullanımı

İlaç Kullanımı

Madde 17- Uçucular lisanslarının sağladığı yetkilerin gereğini emniyetle yerine getirmeye engel olabilecek hiçbir ilacı uçuş öncesi veya uçuş esnasında kullanmayacaklar, durumu AME/AMC bilgisine sunacaklardır.

Tek doz aspirin, parasetamol gibi analjezikler, antasitler, topikal preparatlar ve nasal dokonjestanlar dışındaki ilaçların kullanılmasında yan etki riskinin değerlendirilebilmesi için:

- a) AME kontrolü ve bilgisinde ilaç kullanılmalı

b) Uçuş yapılmayan dönemde ilaç kullanımına başlanarak olası yan etkiler gözlenmeli.

c) Aşırı duyarlılık reaksiyonları ekarte edilmelidir.

İlaç kullanımında uçucuların ve AME/AMC'nin özellikle dikkat etmesi gereken nokta ilaç tedavisi gerektiren hastalığın uçuşa engel oluşturmamasıdır. Böyle bir risk varlığında uçuşu derhal AME/AMC'ye başvuracak; AME/AMC ise uçuşun emniyetle gerçekleştirilebileceğini değerlendirdikten sonra ancak "Uçuşa uygun" kararı verecektir.

Uçucuların uçuşta ilaç kullanımı konusunda ilaçlara ilişkin ayrıntılı değerlendirme "JAR-FCL-3 Section-2 IEM A,B, & C" JAA-Sivil Havacılık Tıbbı El Kitabı, "İlaç Kullanımı" bölümü gereğince yapılacaktır.

Anestezi Alımı

Madde 18- Herhangi bir girişim amacıyla anestezi uygulanan uçuşu için söz konusu girişimin gerektirdiği uçuş men süresine uyulması kaydıyla, girişimden dolayı böyle bir kısıtlamanın gerekmediği durumlarda uçuşu lokal veya regional anesteziden sonra 12 saat; spinal veya genel anesteziden sonra ise 48 saat "uçuşa uygun değil" olarak değerlendirilecektir.

Psikoaktif Madde Kullanımı

Madde 19- Uçucuların psikoaktif madde kullanımı yasaktır. AME/AMC tarafından Uçuş muayenelerinde bu maddelerin bağımlılığı sorgulanarak belirtileri dikkate alınacaktır. Şüpheli vakalarda ileri incelemeler yapacaktır.

Psikoaktif madde bağımlılığı olan veya sonradan bağımlılık gelişen uçuşu derhal lisansının sağladığı yetkileri kullanmaya son vererek AME/AMC aracılığıyla AMS'yi bilgilendirecektir. Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanda bulunduğu tespit edilen uçuşu hakkında bu talimatın 16'ncı maddesi hükümleri uygulanır.

Alkol Kullanımı

Madde 20- Organizma üzerindeki olumsuz etkileri, özellikle hassasiyet gerektiren eylemleri, kognitif (bilişsel) fonksiyonları bozarak uçuş emniyetini tehdit etmesi ve çok sayıda uçuş kazasında aktif rol oynaması nedeniyle uçucuların alkol kullanımının izin verilen sınırlar içerisinde olması konusunda hem uçucular hem de AME/AMC dikkat gösterecektir.

Uçucular az miktarda alkol alımından sonra en az 8 saat uçamaz. Daha fazla miktarda alkol alımında ise bu süre daha uzun tutulmalıdır. Bu konuda alınacak daha emniyetli tedbir ise uçuştan 24 saat önce alkol alımını durdurmaaktır.

AME ve AME'ler uçuş muayenelerinde alkolizm belirti ve bulgularına dikkat edecek, şüpheli vakalarda ileri incelemeler yapacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Çeşitli Hükümler**

Geçici Madde 1- Bu talimatın yürürlüğe girmesinden önce verilmiş olan lisans, sertifika ve yetkilerin kullanımına devam edilir.

Geçici Madde 2- Yeterli sayıda AME eğitiminin verilebilmesi amacıyla Hava Sağlık Muayene Merkezlerine daha önceden verilmiş olan uçucu muayenelerini yapma yetkileri, konusunda 30 EKİM 2003' e kadar Bu talimatın 5'nci Maddesinin 5'nci fıkrasının b) bendi hükümlerine uygunluk aranmaz.

Yürürlük

Madde 21- Bu talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22- Bu talimat hükümlerini Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yürütür.

